

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	28 juli 2022	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2021-2406	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	824B3A0F	DOORKIESNUMMER	030-2589111
UW BRIEF VAN	23 december 2021	FAX	030-2583139
UW NUMMER	-	E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	1: Voorschriften 2: Locatie plangebied 3: Locaties aangetroffen verblijfplaatsen 4: Voorgestelde maatregelen	ONDERWERP	Wnb ontheffing Soortenbescherming ruimtelijke ingrepen Complex 1303 Kromwijkerkade, Leliestraat en Asterstraat in Woerden

Op 23 december 2021 hebben wij uw aanvraag ontvangen. U heeft ontheffing aangevraagd in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna: wet), onderdeel soortenbescherming. De aanvraag is ingediend door Ecologisch Adviesbureau Viridis B.V. namens Stichting GroenWest, voor de locatie Complex 1303 Kromwijkerkade, Leliestraat en Asterstraat in Woerden (hierna: plangebied) en is bij ons geregistreerd onder zaakkenmerk Z-WNB-RI-REG-2021-2406.

I. Besluit

Wij besluiten op grond van het bepaalde in de wet en het Beleidskader Wet natuurbescherming provincie Utrecht 2017¹ ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden, opzettelijk verstoren en beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger.

Wij verlenen de ontheffing voor de periode van 1 augustus 2022 tot en met 1 augustus 2024. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden. Deze zijn opgenomen in bijlage 1 *Voorschriften* en bijlage 4 *Voorgestelde maatregelen* en moeten worden nageleefd.

II. Omschrijving van de aanvraag

Uw aanvraag heeft betrekking op groot onderhoud aan 56 woningen in het plangebied waarbij onder andere de volgende werkzaamheden worden uitgevoerd: het aanbrengen van spouwmuur-, dak- en/of vloerisolatie, gevelonderhoud, herstelwerkzaamheden van dakkapellen en schoorstenen, plaatsen van zonnepanelen en werkzaamheden aan hemelwaterafvoer. Een kaart van het plangebied is opgenomen in bijlage 2. U vraagt ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de wet voor wat betreft de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) voor de periode van 1 augustus 2022 tot en met 1 augustus 2024.

III. Procedure

Op 19 april, 20 april, 20 mei, 12 juli en 20 juli 2022 heeft u deze aanvraag aangevuld. Wij hebben de aanvraag afgehandeld volgens hoofdstuk 5 van de wet en afdeling 4.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). Dit betekent dat wij direct een definitief besluit nemen op de aanvraag.

¹ https://www.provincie-utrecht.nl/sites/default/files/2020-03/beleidsnota_wet_natuurbescherming.pdf

IV. Toetsingskader

De gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zijn beschermd op grond van artikel 3.5 van de wet.

V. Motivering

De aangevraagde ontheffing kan alleen worden verleend als is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a) er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b) er is een geldig wettelijk belang;
- c) er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

a) Afweging van andere bevredigende oplossingen

Omschrijving van alternatieven

U heeft onderzocht of er redelijke alternatieven zijn voor de ruimtelijke ingreep. U geeft hierover het volgende aan:

"Alternatieve locatie

Het project voorziet in de renovatie van de bestaande woningvoorraad. Het project kan derhalve niet op een andere locatie uitgevoerd worden. Het betreft het isoleren van woningen en dat is per definitie strikt locatie gebonden. De technische staat van de woningen is dusdanig dat renovatie nodig is om de woningen te laten voldoen aan de eisen van deze tijd. De woningen zijn op dit moment onvoldoende geïsoleerd, waardoor in de huidige situatie veel energieverlies optreedt. Indien geen renovatie van de woningen wordt uitgevoerd zullen de woningen daarnaast op termijn onbewoonbaar worden, wat zal gaan leiden tot sloop van de woningen. Sloop van de woningen leidt tot grotere ecologische nadelen dan renovatie of isolatie, omdat dit het verlies betekent van alle verblijfplaatsen van beschermde soorten als vleermuizen.

Uitvoering van een vergelijkbaar project op een andere locatie zal ook dezelfde of meer verstoring van dezelfde soorten veroorzaken. Bekend is immers dat vleermuissoorten in vergelijkbare aantallen in andere woningen en gebouwen in de steden en dorpen voorkomen.

Alternatieve planning

Bij de planning van de werkzaamheden wordt steeds rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten. Voorafgaand aan de uitvoer van de werkzaamheden wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld door een ecologisch deskundige. In overleg met de uitvoerende partij zal in het werkprotocol een planning worden opgenomen waarin de kwetsbare perioden en de gewenningsperioden voor alternatieve verblijfplaatsen ingecalculeerd wordt.

Alternatieve wijze van uitvoering

Tijdens de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op beschermde soorten te voorkomen dan wel te verminderen. In de woningen worden voorzieningen getroffen voor vleermuizen. Daarbij wordt er rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de aanwezige beschermde soorten. De werkzaamheden worden in de meest gunstige periode uitgevoerd, dat wil zeggen in de minst kwetsbare periode van de beschermde soorten. Er worden maatregelen genomen om effecten tijdens werkzaamheden te voorkomen dan wel te verminderen."

Conclusie

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven waarbij er minder negatief effect op de beschermde soorten optreedt. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

b) Belangenafweging

Omschrijving van het belang

Wij toetsen of het belang van de ingreep zwaarder mag wegen dan het beschermingsbelang van de soorten zoals is vastgelegd in de wet. U heeft de ontheffing aangevraagd op grond van het belang genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onder b, aanhef en onder 3, van de wet: "In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten". In uw aanvraag heeft u het belang van de ruimtelijke ingreep onderbouwd. U vraagt ontheffing voor werkzaamheden vanwege verduurzaming van de woningen door renovatie. U heeft onderbouwd dat de woningen energiezuiniger worden.

Algemene afspraken over verduurzaming door renovatie

Er zijn verschillende nationale en internationale doelstellingen over het tegengaan van klimaatverandering. In het Klimaatakkoord van Parijs², dat is gepresenteerd in 2013 en door Nederland is geratificeerd³, zijn afspraken gemaakt over het beperken van de opwarming van de aarde. In Nederland zijn afspraken gemaakt in het Energieakkoord⁴ van 2013 en het Klimaatakkoord⁵ van 2019. In het Energieakkoord is afgesproken dat alle burgers in 2050 in een energieneutraal huis wonen. In het nationale Klimaatakkoord staan afspraken over de verduurzaming van de eerste 1,5 miljoen bestaande woningen in 2030 volgens een wijkgerichte aanpak. Vooruitlopend hierop zijn afspraken gemaakt om tot en met 2022 100.000 corporatiewoningen te verduurzamen.

Om de doelstellingen te kunnen bereiken, is grootschalige renovatie van bestaande woningen nodig. Woningrenovaties zorgen voor een vermindering in het gebruik van fossiele brandstoffen en daardoor minder uitstoot van schadelijke stoffen. Lagere uitstoot leidt tot een verbeterde luchtkwaliteit. Hiermee draagt renovatie ook bij aan verbetering van de volksgezondheid.

Conclusie

Hiermee is sprake van een wettelijk belang van de ingreep, namelijk "volksgezondheid". In dit geval weegt het belang van de ruimtelijke ingreep daarom zwaarder dan het beschermingsbelang van de soorten.

c) Ecologische beoordeling

Onderzoek

U heeft het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van beschermde soorten. Ook heeft u onderzocht welk effect de ingreep heeft op aanwezige beschermde soorten. Op basis van artikel 3.2 van de Awb hebben wij ons verzekerd van de kwaliteit en zorgvuldigheid van het uitgevoerde ecologische onderzoek.

Aanwezige beschermde soorten

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is aangetroffen binnen het plangebied. Er zijn negen verblijfplaatsen vastgesteld. Het betreft één kraamverblijfplaats, twee gecombineerde zomer- en paarverblijfplaatsen, twee zomerverblijfplaatsen en vier paarverblijfplaatsen. Een kaart en een specificatie van de locaties van de aangetroffen verblijfplaatsen is opgenomen in bijlage 3 van dit besluit. Omdat (vorstvrije) verblijfplaatsen ook als (tijdelijk) winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kunnen individuele winterverblijfplaatsen niet worden uitgesloten.

Laatvlieger

De laatvlieger is aangetroffen binnen het plangebied. Er is één zomerverblijfplaats vastgesteld. De verblijfplaats bevindt zich onder een dak of in de spouwmuur en de invliegopening bevindt zich aan de kopse kant van een woning. De exacte locatie van de invliegopening is niet bekend. Een kaart en een specificatie van de locatie van de aangetroffen verblijfplaats is opgenomen in bijlage 3 van dit besluit. Omdat (vorstvrije) verblijfplaatsen ook als (tijdelijk) winterverblijf voor één of enkele dieren gebruikt kunnen worden, kan een individuele winterverblijfplaats niet worden uitgesloten.

Staat van instandhouding

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is de meest wijdverspreide en de meest algemene vleermuissoort in Nederland. De aantallen worden geschat op 300.000 tot 600.000 dieren. Het project Meetnet Vleermuis Transect Tellingen (NEM VTT) probeert informatie te geven over de populatieontwikkeling van o.a. de gewone dwergvleermuis. Het meetnet draait pas sinds 2013 en laat nog geen betrouwbare trend zien, maar geeft in de laatste 4 jaar wel een indicatie van een lichte toename (CBS, 2020). De landelijke staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis wordt beoordeeld als gunstig. De lokale staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis is niet exact bekend. Er zijn onvoldoende gegevens bekend om de exacte staat van instandhouding op lokaal niveau aan te geven. In de afgelopen jaren zijn er enkele onderzoeken gedaan naar de verspreiding van de soort binnen de stadsgrenzen. Uit de gegevens van de NDFF is gebleken dat er 198 gewone dwergvleermuizen zijn waargenomen in de afgelopen 5 jaar verspreid in de gemeente (NDFF, 2021). Gezien de grootschalige aanwezigheid van bebouwing in meerdere omliggende wijken en de aanwezigheid van meerdere verblijfplaatsen wordt er vanuit gegaan dat de gewone dwergvleermuis hier een stabiele populatie heeft.

² <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/09.pdf>

³ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/stemmingsuitslagen/detail?id=2017P01147>

⁴ <http://www.energieakkoordser.nl/energieakkoord.aspx>

⁵ <https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord>

Laatvlieger

De laatvlieger heeft na de gewone dwergvleermuis de grootste verspreiding van alle vleermuissoorten in Nederland. De laatvlieger is minder algemeen aanwezig in Nederland dan de gewone dwergvleermuis. Landelijk komt de soort voor op de rode lijst door een vastgestelde afname van het verspreidingsgebied in 2009. Er zijn echter niet voldoende systematisch verzamelde gegevens om iets te zeggen over de staat van instandhouding in Nederland. Sinds 2009 zijn er in ieder geval geen indicaties voor verbetering. Het project Meetnet Vleermuis Transect Tellingen (NEM VTT) probeert informatie te geven over de populatieontwikkeling van onder andere de laatvlieger. Het meetnet draait pas sinds 2013 en laat nog geen betrouwbare trend zien, maar geeft in de laatste 4 jaar wel een indicatie van een lichte afname. De lokale staat van instandhouding is niet exact bekend. Wel worden binnen de gemeente Woerden regelmatig en relatief vaak laatvliegers waargenomen tijdens vleermuisonderzoek.

Effect van de ingreep op de aanwezige beschermde soorten

Door de werkzaamheden worden één kraamverblijfplaats, twee gecombineerde zomer- en paarverblijfplaatsen, twee zomerverblijfplaatsen en vier paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis beschadigd of vernield. Ook wordt één zomerverblijfplaats van de laatvlieger beschadigd. Verder worden de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger verstoord en in sommige gevallen mogelijk gedood door de verborgen leefwijze van de soort. Dit betekent dat er sprake is van het overtreden van verbodsbepalingen uit de wet. Ontheffing is daarom noodzakelijk.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Om de negatieve ecologische effecten van de werkzaamheden te beperken heeft u mitigerende (verzachtende) en compenserende (vervangende) maatregelen voorgesteld. De maatregelen die door ons zijn goedgekeurd, zijn opgenomen in bijlage 4 van dit besluit. In bijlage 1 hebben wij extra maatregelen voorgeschreven om de negatieve effecten van de werkzaamheden verder te verzachten.

Door de uitvoering van de maatregelen zijn voorafgaand aan de werkzaamheden voldoende tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis geplaatst op hiervoor geschikte locaties. Het betreft 32 tijdelijke zomer- en paarverblijfplaatsen en vier tijdelijke kraamverblijfplaatsen. De vier tijdelijke kraamkasten zijn geplaatst op 62 meter, 70 meter en 124 meter afstand. Hoewel het Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017) voorschrijft dat de kasten binnen 50 meter van de aan te tasten kraamverblijfplaats moeten hangen, gaan wij in dit geval akkoord met de voorgestelde maatregel. U heeft namelijk onderbouwd dat er binnen een straal van 50 meter geen geschikte gevels zijn. De gevels binnen 50 meter liggen niet buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden en hebben onvoldoende veilige uitvliegmogelijkheden. Ook heeft u onderbouwd dat de kraamkolonie gebruik maakt van een netwerk van verschillende lokale verblijfplaatsen. Aangezien de tijdelijke kraamkasten binnen het netwerk zijn geplaatst, valt te verwachten dat deze worden gevonden. Wij gaan daarom akkoord met de voorgestelde tijdelijke maatregelen. Voor de laatvlieger worden geen tijdelijke verblijfplaatsen aangeboden, maar wordt direct permanente compensatie gerealiseerd.

De vastgestelde verblijfplaatsen worden voorafgaand aan de werkzaamheden en buiten de meest kwetsbare periode ongeschikt gemaakt. Wij gaan akkoord met de voorgestelde methode en hebben voorschriften opgenomen over de periode waarin de verblijfplaatsen ongeschikt moeten worden gemaakt. Ten aanzien van de zomerverblijfplaats van de laatvlieger hebben wij voorgeschreven deze pas ongeschikt mag worden gemaakt nadat drie van de vier permanente alternatieve verblijfplaatsen gereed zijn.

Tijdens de werkzaamheden worden voldoende geschikte alternatieve verblijfplaatsen geplaatst als permanente compensatie van de aan te tasten verblijfplaatsen. Voor de gewone dwergvleermuis betreft dit geschakelde inbouwkasten. Wij hebben een voorschrift opgenomen over de locaties van de inbouwkasten. De aan te tasten kraamverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis heeft een belangrijke functie voor de lokale populatie. Daarom moet de functionaliteit van de permanente maatregelen worden gemonitord. Hierover hebben wij een voorschrift opgenomen.

Voor de laatvlieger wordt maatwerk uitgevoerd. Van het woonblok aan de Leliestraat 36-50, waarin de zomerverblijfplaats is aangetroffen, zullen de twee kopgevels gedeeltelijk niet worden geïsoleerd. Door het bovenste deel van de spouw vrij te houden, wordt er voldoende en geschikte ruimte gecreëerd voor de laatvlieger. De huidige invliegopeningen onder de overhangende bakstenen worden namelijk samen met de buitendakisolatie behouden en zo aangepast dat deze zoveel mogelijk lijken op de huidige invliegopeningen. Verder worden experimentele oversteekkasten geplaatst aan de overzijde van de straat. De effectiviteit van deze kasten is nog niet bewezen, maar de kasten hebben eigenschappen die mogelijk geschikt zijn voor de laatvlieger. De kasten strekken over de hele lengte van het dak. De invliegopeningen lijken zoveel mogelijk op de huidige invliegopeningen en worden aan de onderzijde tegen de stenen muur worden geplaatst. De voorzieningen bieden kasten met tussenruimtes van minimaal 3,5 cm, met openingen naar andere compartimenten. Hiermee zijn de tussenruimtes groot genoeg voor de laatvlieger. Afhankelijk van de exacte maatvoering zullen er tussenruimte van verschillende afmetingen worden gemaakt om verschillende temperatuurgradiënten te creëren. Aan de binnenzijde wordt Heraklith gebruikt. Dit is een ruw en duurzaam materiaal met voldoende grip, en heeft isolerende eigenschappen en duurzaam. Wij gaan akkoord met het geschikt maken van de twee gevels op de locatie van de oorspronkelijke verblijfplaats in combinatie met het plaatsen van experimentele kasten. Ten aanzien van mitigerende en compenserende maatregelen voor de laatvlieger is echter onvoldoende bekend over de functionaliteit hiervan. Daarom hebben wij een voorschrift opgenomen over het monitoren van de maatregelen voor de laatvlieger.

De tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen blijven lang genoeg gehandhaafd om de gewenningsperiode voor de permanente alternatieve verblijfplaatsen te overbruggen. Wij hebben een voorschrift opgenomen over het verwijderen van de tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen.

Gevolgen van de ingreep voor de staat van instandhouding

Door het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

VI. Conclusie

Aangezien aan de voorwaarden voor een ontheffing wordt voldaan, verlenen wij u ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden. Deze zijn opgenomen in bijlage 1 en bijlage 4 van dit besluit.

VII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb-adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

VIII. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking vanaf het moment dat deze aan u bekend is gemaakt en wordt twee werkdagen na bekendmaking gepubliceerd op de website www.officielebekendmakingen.nl.

IX. Overige informatie

Er kan ook vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of regionale uitvoeringsdienst, als u dit nog niet heeft gedaan. Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud van dit besluit, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

X. Verzending

Wij verzenden dit besluit aan de aanvrager. Een afschrift van dit besluit verzenden wij aan:

- Ecologisch Adviesbureau Viridis B.V.;
- Regionale Uitvoeringsdienst (hierna: RUD) Utrecht;
- Gemeente Woerden.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen

Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Landelijke Leefomgeving

Bijlage 1: Voorschriften

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemeen

1. De ontheffing wordt alleen verleend voor de in dit besluit genoemde soorten en beschreven verboden handelingen.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient direct contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht (Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of servicebureau@provincie-utrecht.nl) indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

Voorafgaand aan de werkzaamheden

5. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin minstens de voorschriften uit deze ontheffing. Het werkprotocol dient aanvullend de volgende aspecten te omschrijven:
 - Omschrijving van het plangebied (inclusief kaart);
 - Activiteiten/werkzaamheden die uitgevoerd worden (inclusief planning);
 - Maatregelen die getroffen zijn/worden (locatie op kaart en datum/tijd);
 - Informatie en contactgegevens van de begeleidende ecoloog;
 - Een overzicht van de activiteiten die door de ecoloog zijn/worden begeleid;
 - De manier waarop is/wordt omgegaan met onverwacht aangetroffen (beschermde) soorten binnen het plangebied.
6. Minimaal twee weken voorafgaand aan de start van de werkzaamheden die invloed hebben op de beschermde soorten, moet de ontheffinghouder het meldingsformulier 'aanvang werkzaamheden' volledig invullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/startwerkzaamhedenwnb>. Bij de melding dient het werkprotocol zoals omschreven in de voorschriften bijgevoegd te zijn.

Tijdens de werkzaamheden

7. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige⁶ op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend. Deze dient in ieder geval aanwezig te zijn in het plangebied bij de start van de werkzaamheden, voor zover deze invloed hebben op een beschermde soort.
8. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden moet een afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
9. Tijdens de werkzaamheden moet een logboek worden bijgehouden. In het logboek worden gemaakte ecologische keuzes vastgelegd, zoals goedkeuren / vrijgeven door een deskundige, afwijkingen van het ecologisch werkprotocol (indien goedgekeurd door het bevoegd gezag) en gekozen mitigerende en/of compenserende maatregelen en de locatie daarvan. In het logboek worden in ieder geval de relevante resultaten van de uitgevoerde handelingen, omschreven in de voorschriften bij dit besluit geregistreerd.

⁶ Onder deskundige verstaan wij: een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet/Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en De Landschappen) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of – bescherming.

10. De voorgestelde maatregelen, voor zover genoemd bijlage 4 van dit besluit, moeten worden opgevolgd.
11. Het ongeschikt maken van het plangebied voor vleermuizen moet worden uitgevoerd in de periode tussen 1 september en 15 oktober.
12. Ten aanzien van de laatvlieger geldt dat de zomerverblijfplaats pas ongeschikt mag worden gemaakt nadat drie van de vier permanente alternatieve verblijfplaatsen (een gevel met open spouw in hetzelfde woningblok en twee gevels met overstekkasten aan de overzijde van de straat) gereed zijn.
13. Voor de plaatsing van alle permanente alternatieve verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis geldt dat deze op minimaal 3 meter hoogte, met een vrije aanvliegroute en uitvliegruimte, vrij van kunstlicht en verstoring, buiten bereik van predatoren en op windrichtingen waar deze niet te warm worden, dienen te worden geplaatst. De alternatieve zomer- en paarverblijfplaatsen moeten binnen 100 à 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaatsen worden geplaatst.
14. Voor de plaatsing van de geschakelde vleermuiskasten (IB VL 06 + IB VL 07) voor de gewone dwergvleermuis geldt dat compensatiefactor 4 moet worden toegepast en dat een combinatie van kasten met één invliegopening telt als één verblijfplaats.

Na afloop van de werkzaamheden

15. Na afronding van de werkzaamheden dient de ontheffinghouder het meldingsformulier 'einde werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/eindwerkzaamhedenwnb>. Het logboek zoals omschreven in de voorschriften moet bijgevoegd worden.
16. De tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen dienen te blijven hangen tot de gewenningsperiode van de gerealiseerde permanente verblijfplaatsen verstreken is en wanneer de betreffende tijdelijke voorzieningen niet in gebruik genomen zijn door beschermde soorten.

Monitoring

17. Er dient monitoring plaats te vinden op de volgende maatregelen:
 - de functionaliteit van de permanente alternatieve kraamverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis.
 - de functionaliteit van de permanente alternatieve zomerverblijfplaatsen (geschikte gevels en overstekkasten) voor de laatvlieger.
18. De monitoring dient uitgevoerd te worden volgens het vastgestelde vleermuisprotocol en dient minimaal toe te zien op of de betreffende soorten gebruik maken van de aangeboden permanente alternatieven, en zo ja, met welke aantallen van de soort ervan gebruik wordt gemaakt.
19. De monitoring dient te starten in het eerstvolgende seizoen na het realiseren van de permanente verblijfplaatsen en dient te worden uitgevoerd gedurende vijf jaar. Dit betekent dat de monitoring start in 2023 en eindigt in 2027. De monitoring kan gestaakt worden zodra duidelijk is dat de permanente alternatieve verblijfplaatsen in gebruik zijn door de soorten waarvoor ze gerealiseerd zijn.
20. De rapportage over de monitoring dient uiterlijk op 31 oktober van het jaar waarin de monitoring is uitgevoerd ter beoordeling voorgelegd te worden aan het Servicebureau van de provincie Utrecht (zie voorschrift 3 voor de contactgegevens). Als blijkt dat de genomen maatregelen niet de gewenste effecten hebben gehad, kan de provincie Utrecht (al dan niet in overleg met de ontheffinghouder) extra maatregelen opleggen, tenzij de maatregelen in een andere, vergelijkbare zaak inmiddels bewezen effectief zijn gebleken.

Bijlage 2: Locatie plangebied

Tabel 1.1 | Overzicht onderzochte woningen

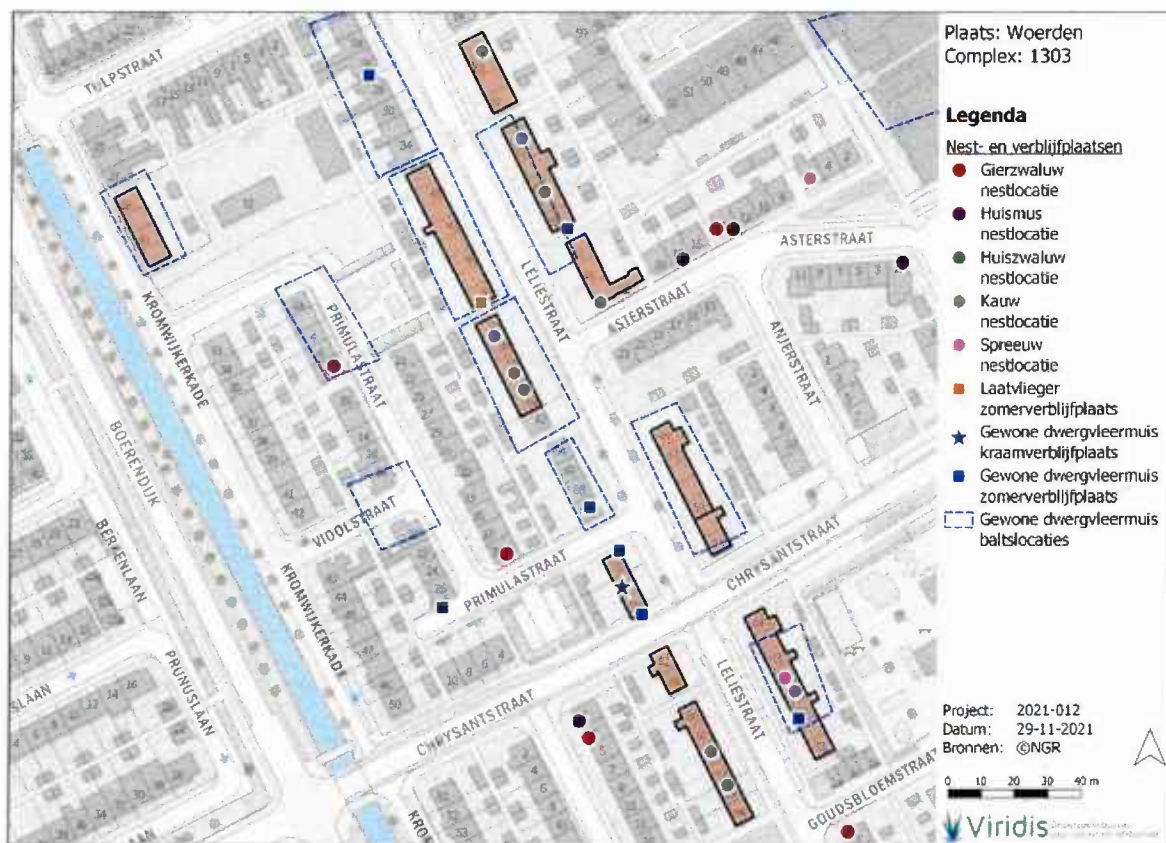
Locatie	Huisnummers	Aantal woningen
Asterstraat	22	1
Leliestraat	21 t/m 57 (oneven), 36 t/m 60 (even) en 72, 74 en 76	51
Kromwijkerkade	28, 29, 30 en 31	4
Totaal aantal woningen		56

Figuur 1.1 | Overzichtskarta van de onderzochte woningen

(bron: "Broedvogel- en vleermuisonderzoek GroenWest, 2021 Complex 1303 te Woerden" van 30 november 2021)

Bijlage 3: Locaties aangetroffen verblijfplaatsen

Figuur 2.1 | Resultatenkaart

Tabel 2.2 | Specificatie van de aangetroffen verblijfplaatsen. Aantal geeft het aantal individuen per vleermuisverblijfplaats aan.

Straat en huisnummer	Soort	Aantal	Type verblijfplaats	Locatie
Leliestraat				
29 t/m 39 en 41	Gewone dwergvleermuis		Paarterritorium	
39	Gewone dwergvleermuis	2	Zomerverblijfplaats	Kopse kant onder de nokpan
50	Laatvlieger	1	Zomerverblijfplaats	Kopse kant exacte locatie onbekend
36 t/m 50	Gewone dwergvleermuis		Paarterritorium	
45 t/m 57	Gewone dwergvleermuis		Paarterritorium	
52 t/m 62	Gewone dwergvleermuis		Paarterritorium	
69	Gewone dwergvleermuis	1	Zomerverblijfplaats	Voorzijde onder de dakgoot (afb. 2.1)
72	Gewone dwergvleermuis	2	Zomerverblijfplaats	Kopse kant onder dakpan in linkerhoek (afb. 2.2)
72-76	Gewone dwergvleermuis	15	Kraamverblijfplaats	Achterzijde woonblok. Exacte locatie onbekend*
76	Gewone dwergvleermuis	1	Zomerverblijfplaats	In tijdelijke vleermuiskast op de kopse kant
53-73	Gewone dwergvleermuis		Paarterritorium	
Kromwijkkerade				
28 t/m 31	Gewone dwergvleermuis		Paarterritorium	

* Aan de achterzijde van Leliestraat nr 72-76 is een kraamverblijf met 15 gewone dwergen vastgesteld. Door het hoge hek zijn niet alle exacte uitvlieglocaties waargenomen. Echter is bij het overgrote deel de uitvlieglocatie onder de overstek waar verschillende ruimtes en kieren zijn tussen het boeideel en de gevel.

(bron: "Broedvogel- en vleermuisonderzoek GroenWest, 2021 Complex 1303 te Woerden" van 30 november 2021)

Bijlage 4: Voorgestelde maatregelen

Planning

Tabel 2.1 | Planning van de uit te voeren werkzaamheden. Hierbij is rekening gehouden met de kwetsbare periodes en gewenningsperiodes voor de beschermde soorten uit tabel 2.2.

Jaar	2021												2022												2023				
Werkzaamheden	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	J	F	M	A	M
(ver)plaatsen tijdelijke verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis (zomer/paar)																													
Gewenningsperiode gewone dwergvleermuis (zomer/paar)																													
Plaatsen tijdelijke verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis (kraam)																													
Gewenningsperiode gewone dwergvleermuis (kraam)																													
Ongeschikt maken vleermuizen																													
Start werkzaamheden																													
Plaatsen permanente verblijfplaatsen																													

(bron: "Activiteitenplan en ontheffingsaanvraag Complex 1303 te Woerden GroenWest" van 16 februari 2022)

Tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis

2.3.2 Paar- en zomerverblijven gewone dwergvleermuis

Tijdelijke alternatieven

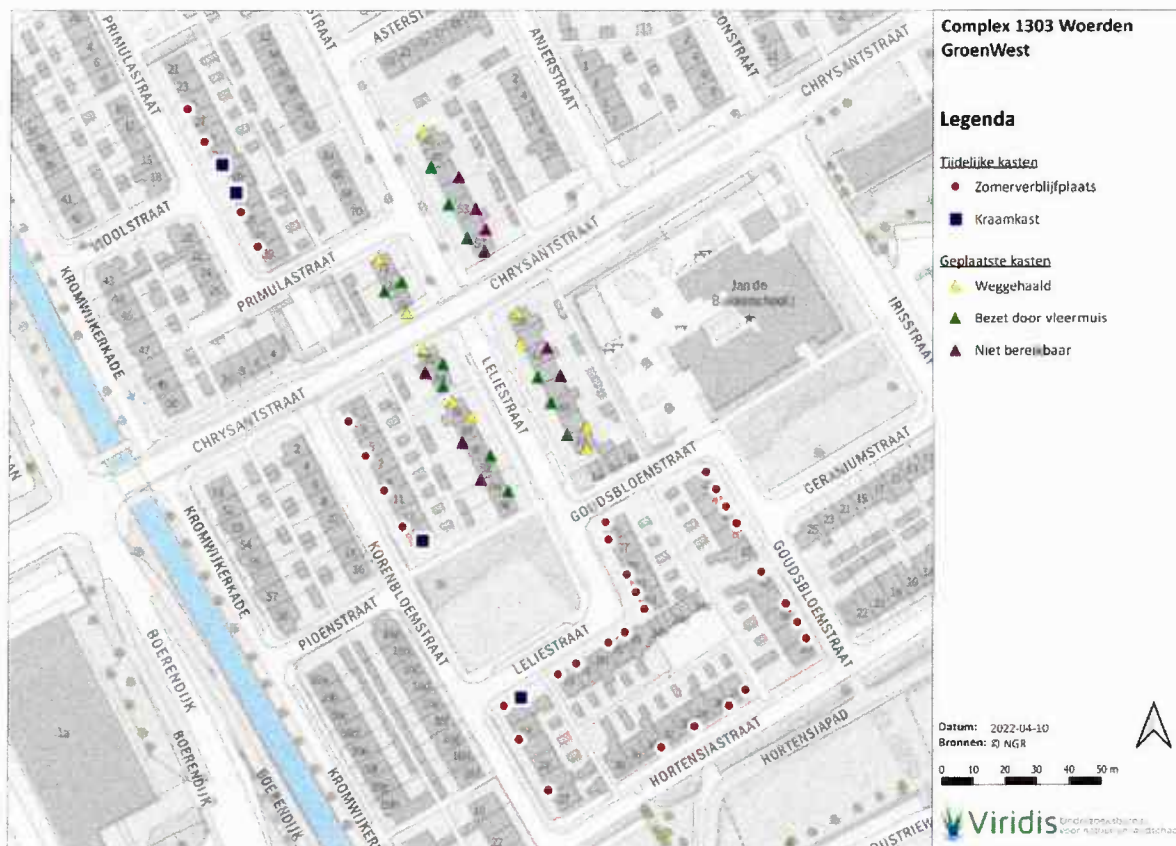
- Er moeten 32 alternatieve zomer- en paarverblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis worden aangeboden, ter mitigatie van 2 combinatie zomer- en paarverblijfplaatsen, 2 zomerverblijfplaatsen en 4 paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis.
- In de periode van 15 januari t/m 15 februari 2020 zijn 32 vleermuiskasten geplaatst binnen het complex onder de ontheffing uit 2017 ter voorbereiding van de toen geplande werkzaamheden (Afbeelding 2.1 en 2.2 en Figuur 2.1). Omdat er tijdens de werkzaamheden steigers rondom het gehele woonblok worden geplaatst, worden de tijdelijke kasten verplaatst voor 15 februari 2021 naar buiten het plangebied. De exacte locaties worden medio januari 2022 besloten. Binnen 200m van het plangebied en volgens de voorwaarden zoals beschreven in bijlage C.
- Verplaatsen van de kasten wordt enkel uitgevoerd als er geen vleermuis aanwezig is in de kast. Indien dit het geval is wordt de kast verwijderd als er geen vleermuis meer aanwezig is of in april nadat de kast met een *exclusion flap* ongeschikt is gemaakt. Een ter zake kundige op het gebied van vleermuizen zal de controle uitvoeren.

2.3.3 Kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis

Tijdelijke alternatieven

- Er moeten 4 alternatieve kraamverblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis worden aangeboden, ter mitigatie van 1 kraamverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis.
- Voor 15 april 2022, de aanvang van het kraamseizoen, zullen er 4 tijdelijke kraamkasten geplaatst worden binnen 50m van de aangetroffen kraamverblijfplaats. Het betreft kasten van het type VK SK 03 (Vivara pro) (Afbeelding 2.3).

(bron: "Activiteitenplan en ontheffingsaanvraag Complex 1303 te Woerden GroenWest" van 16 februari 2022)

Afbeelding 1 | Locaties verplaatste tijdelijke kasten

(bron: memo aanvullende informatie van 19 april 2022)

Ongeschikt maken verblijfplaatsen

2.3.1 Voorkomen van doden

- Het complex wordt op plaatsen waar verblijfplaatsen aanwezig of te verwachten zijn voorafgaande aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt; dit wordt gedaan door het plaatsen van 'exclusion flaps' (zie details en voorwaarden in Bijlage B).
- Er wordt door een ecologisch deskundige gecontroleerd of het gebouw, na het plaatsen van de 'exclusion flaps', nog gebruikt wordt door vleermuizen. Deze controles worden bij voorkeur gedaan door in de ochtend bij het inzwermen te controleren of de exclusie functioneert en dieren buitensluit (twee uur voor zonsopgang). Wanneer dit niet mogelijk is worden de controles uitgevoerd in de avond (twee uur na zonsondergang).
- Wanneer blijkt dat er nog vleermuizen gebruik maken van de woningblokken dan zal het hiervoor omschreven proces herhaald worden tot dat het gebouw vrijgegeven kan worden van vleermuizen.
- Na vrijgave kunnen de werkzaamheden starten.

In lid 1 van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming staat beschreven dat het verboden is om beschermde dieren opzettelijk te doden. Het uitvoeren van werkzaamheden waarbij aanwezige dieren verwond of zelfs gedood kunnen worden houdt een overtreding van deze artikelen in. Het is daarom noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen om dit zo veel als mogelijk te voorkomen. Deze maatregelen zorgen met name voor het mitigeren van effecten op korte termijn, d.w.z. dat de maatregelen voornamelijk gericht zijn op het voorkomen dan wel verminderen van effecten voorafgaande en tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. De maatregelen worden volgens een vast stramien uitgevoerd, conform de bestaande kennisdocumenten welk onderstaand toegelicht is.

'Exclusion flaps' worden gebruikt om stootvoegen en andere invliegopeningen af te sluiten, op zo'n manier dat in het object aanwezige vleermuizen er wel uit kunnen komen, maar er niet meer in. Doormiddel van stugge klapdeurtjes kan een dier er via de ruwe ondergrond makkelijk uit kruipen, maar niet meer terug in. De flaps of tunneltjes worden op maat gefabriceerd van 300 micron stug doorzichtig plastic en met montagekit bevestigd aan het object, ductape zorgt ervoor dat het geheel vast blijft zitten totdat de kit droogt.

De werking van dergelijke klepjes. Overige openingen worden met isolatie materiaal dichtgemaakt.

'Exclusion flaps' mogen enkel worden geplaatst in de minst schadelijke periode van vleermuizen, buiten de kraamperiode en winterrust (afhankelijk van de functie). Dat wil zeggen dat de exclusion flaps geplaatst kunnen worden tussen 1 april t/m 1 mei, en/of tussen 15 augustus t/m 1 november.

Exclusion flaps mogen één maand voorafgaand aan het einde van de gewenningsperiode aangebracht worden.

Het afplakken van de verblijfplaatsen wordt enkel uitgevoerd wanneer de avondtemperaturen voor een aantal dagen aaneengesloten minimaal 10°C zijn.

(bron: "Activiteitenplan en ontheffingsaanvraag Complex 1303 te Woerden GroenWest" van 16 februari 2022)

Permanente alternatieve verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis

Permanente alternatieven

In de uiteindelijke situatie moeten er voldoende alternatieve verblijfplaatsen zijn gecreëerd om de aange troffen en vernietigde verblijfplaatsen op te vangen.

- Er moeten minimaal 32 alternatieve zomer- en paarverblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis worden aangeboden. Hiertoe worden maatwerk of inbouwkasten geplaatst in het complex.

(bron: "Activiteitenplan en ontheffingsaanvraag Complex 1303 te Woerden GroenWest" van 16 februari 2022)

In overleg met de opdrachtgever is besloten dat voor de zomer- en paarverblijven van de gewone dwergvleermuizen ter mitigatie inbouwkasten worden geplaatst. Dit zijn geschakelde kasten (IB VL 06 + IB VL 07) welke op de kopgevels worden aangebracht. Deze alternatieve worden zo dicht mogelijk bij de huidige verblijfplaatsen geplaatst.

(bron: aanvullende informatie van 20 mei 2022)

Permanente alternatieven

In de uiteindelijke situatie moeten er voldoende alternatieve verblijfplaatsen zijn gecreëerd om de aange troffen en vernietigde verblijfplaatsen op te vangen.

- Er moeten minimaal 4 kraamverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis worden aangeboden. Hiertoe worden inbouwkasten geplaatst in het complex.
- Op vier locaties binnen 50m van de kraamverblijfplaats worden inbouwkasten geplaatst met 6 aaneengeschakelde compartimenten, zodat deze geschikt zijn als kraamverblijfplaats. Het betreft type VMPPM1, IB VL 05 of vergelijkbaar (Bijlage D).

Type inmetstelstenen

Er zijn diverse modellen inmetstelstenen in omloop. Welk model het meest geschikt is hangt af van de situatie en zal door een deskundige bepaald moeten worden. Het realiseren van alternatieve kraamverblijven is steeds maatwerk en wordt per locatie bekeken.

De hier volgende inmetstelstenen zijn te koppelen waardoor er uit meerdere compartimenten bestaande grote ruimtes ontstaan. Deze stenen zijn inzetbaar wanneer het onwenselijk is dat vleeftmuizen in de spouw komen of wanneer geen spouw aanwezig is. Overigens is het wel mogelijk om via deze kasten vleermuizen toegang aan de spouw te bieden. Om deze kasten goed te laten functioneren, gelden de volgende voorwaarden:

- Bij de gewone- en ruige dwergvleermuis worden minimaal met een factor 4 nieuwe verblijfplaatsen gerealiseerd, die dezelfde functie kunnen vervullen als de verblijfplaats die verloren gaat.
- Er worden minimaal twee kasten aan elkaar gekoppeld voor een grotere kans op succes.

IB VL 04 (Vivara-pro)

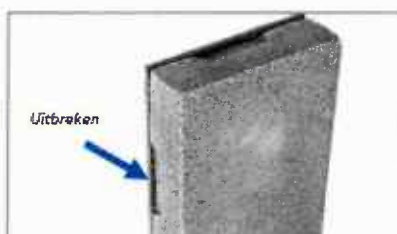
IB VL 06 (Vivara-pro)

IB VL 07 (Vivara-pro)

IB VL 06 gekoppeld met een IB VL 07

Bij het schakelen van kasten dient het tussenschotje eruit gebroken te worden.

(bron: "Activiteitenplan en ontheffingsaanvraag Complex 1303 te Woerden GroenWest" van 16 februari 2022)

Permanente alternatieve verblijfplaatsen laatvlieger

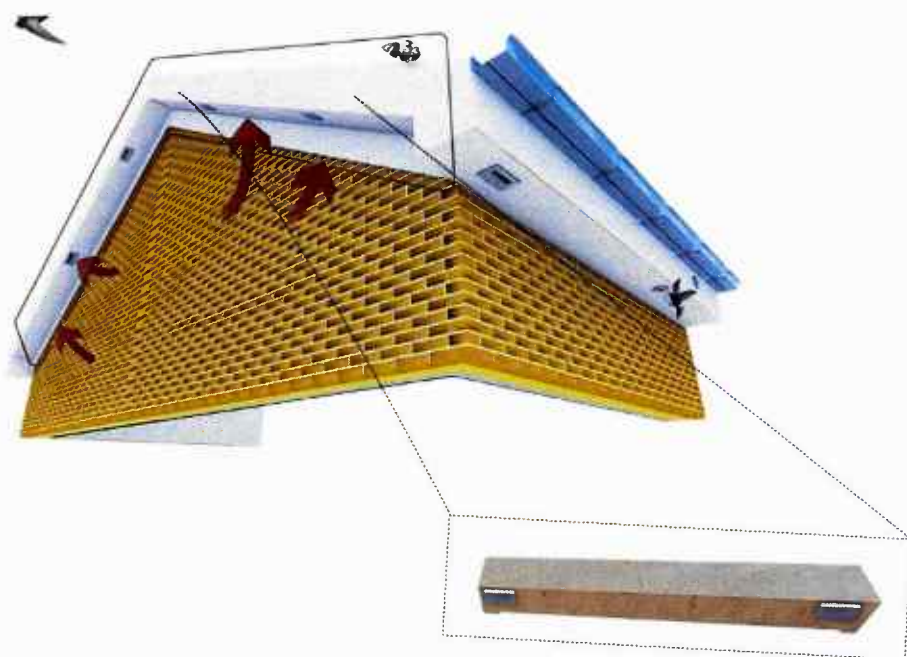
Antwoord: In overleg met de opdrachtgever zijn de voorgestelde maatregelen om een combinatie van mitigerende maatregelen aan te bieden akkoord bevonden. Dit betekent;

- Bij het woonblok aan de Leliestraat 36-50 zullen de kopgevels vanaf het begin van het dak niet worden geïsoleerd (afbeelding 1). Door het bovenste deel van de spouw vrij te houden voor verblijven wordt er voldoende ruimte gecreëerd voor de laatvlieger;
- De huidige invliegopeningen onder de overhangende bakstenen worden samen met de buitendakisolatie behouden en zo aangepast dat deze zoveel mogelijk lijkt op de huidige invliegopeningen.
- Aan de overzijde van de straat, in woonblok 29-39 worden aan weerszijde op de kopgevels 2 overstek kasten geplaatst (Unitura of soortgelijk, afbeelding 2).
- De kasten strekken over de gehele lengte van het dak, circa 450x30x30 cm per kast (afbeelding 3)
- Deze overstekkasten worden op maat gemaakt en in overleg met ondergeschreven ecoloog aangepast zodat deze qua invliegopening zoveel mogelijk lijkt op het huidige verblijf. De invliegopeningen zullen aan de onderzijde tegen de stenen muur worden geplaatst.
- De interne ruimte van de kast zal tussenruimtes van minimaal 3.5cm bevatten met openingen naar andere compartimenten. Hiermee zijn de tussenruimtes groot genoeg voor de laatvlieger. Afhankelijk van de exacte maatvoering zullen er tussenruimtes van verschillende afmetingen worden gemaakt om verschillende temperatuurgradiënten te creëren.
- Het materiaal aan de binnenzijde van de kast wordt Heraklith, dit is een ruw materiaal met voldoende grip, isolerende eigenschappen en duurzaam.
- Figuur 1 geeft de locaties van de overstekkasten en locaties van de open spouwen weer
- De exacte detaillering wordt opgenomen in het Ecologisch Werkprotocol.

De afmetingen van de kasten voldoen in theorie aan de afmetingen welke minimaal gewenst zijn door de laatvlieger. Hoewel deze kasten in principe een experiment zijn, zijn er in soortgelijken kasten aanwijzingen gevonden welke duiden op de ingebruikname van de kast door laatvliegers. Tijdens het bouwen van deze kasten zullen wij ook dataloggers plaatsten welke temperatuur en luchtvochtigheid meten. In samenhang met monitoring kunnen we hiermee meer informatie verzamelen om voor deze soort in de toekomst betere en effectieve mitigerende maatregelen aan te bieden. Deze dataloggers worden ook bij de woningen met de gedeeltelijke open spouw geplaatst.

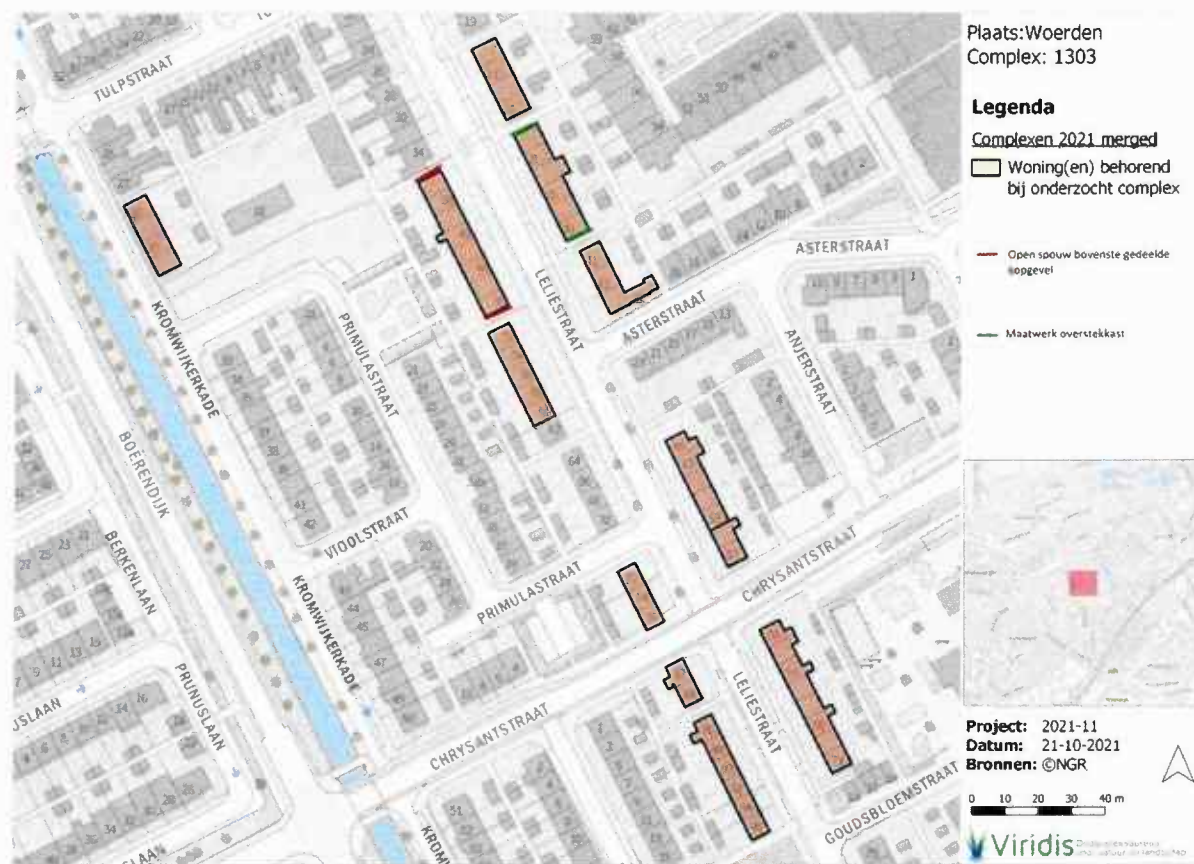
Afbeelding 1 | Afmeting van 'open spouw'

Afbeelding 2 | Voorbeeld Unitura oversteekkast

Afbeelding 3 | Locatie voorbeeld oversteekkast

Figuur 1 | Overzichtskaart met locaties van mitigerende maatregelen voor laatvlieger

(bron: memo aanvullende informatie van 12 juli 2022)